

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет дошкільної та початкової освіти
імені Валентини Волошиної

Кафедра початкової освіти

УДК 373.3.018.43:376

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ
ПОТРЕБАМИ

Студентки II курсу МАП групи

Освітньої програми: Початкова освіта.
Дошкільна освіта.
Спеціальності : 013 Початкова освіта
Галузі знань : 01 Освіта / Педагогіка
Ступеня вищої освіти: магістр

Король Ольга Володимирівна

Науковий керівник: Хіля А.В., канд. пед. наук.

Розширена шкала _____
Кількість балів _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

м. Вінниця – 2021 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ.....	9
1.1. Дефінітивний аналіз основних понять дослідження	9
1.2. Дистанційна освіта тенденції та перспективи розвитку	20
1.3. Сучасні дослідження з питань дистанційного навчання дітей з особливими освітніми потребами	28
РОЗДІЛ II. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ.....	34
2.1. Свідоме ставлення учнів з особливими освітніми потребами до навчання як базова складова дистанційної освіти	34
2.2. Якісне ресурсне забезпечення та обізнаність педагогічних працівників для ефективної організації дистанційного навчання.....	43
2.3. Використання системного підходу в організації дистанційного навчання дітей з особливими освітніми потребами	51
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Розвиток сучасної системи освіти передбачає пошук та впровадження нових систем та напрямків, що мають на меті максимально розкрити індивідуальні можливості кожної особистості та вплинути на її саморозвиток. В цьому аспекті інклюзивна освіта в Україні на сьогоднішній день набуває нових форм та охоплює дедалі більше регіонів. Науковці та практики переймають найкращий досвід зарубіжних країн, вивчають та впроваджують нові технології, методи та форми роботи із людьми, які мають особливі освітні потреби. Створюються інклюзивно-ресурсні центри. Все більше шкіл переходять на інклюзивну форму навчання, зокрема мова йде про створення інклюзивних класів. Значну підтримку тенденції розвитку інклюзивної освіти в Україні отримують від громадських організацій та волонтерів.

Становлення та розвиток інклюзивної системи навчання в Україні набуває інших форм та особливого значення в умовах дистанційного навчання, адже діти з особливими освітніми потребами змушені залишатися вдома, так як входять в групу ризику людей, які важко переносять вірус. Варто розуміти, що не зважаючи на переваги дистанційного навчання, у дітей з особливими освітніми потребами, процес соціалізації та адаптації значно сповільнюється, адже отримати необхідні життєві навички вдома важко. Тому важливо створити належні психолого-педагогічні умови для дітей з особливими освітніми потребами, щоб їх процес отримання освіти вдома значно полегшився, а результати були значними.

Не зважаючи на існуючі перешкоди, проблематика інклюзії та дистанційного навчання не є новими для сучасної освіти. Під час написання дипломного дослідження ми спиралися на праці видатних педагогів таких, як Ш. Амонашвілі, І. Бех, В. Сухомлинського, О. Сухомлинської, Є. Бондаревської, О. Киричук, О. Савченко, В. Моляко, В. Бондар та інших. Питанням інклюзії займалися такі науковці, як: В. Стрельнікова, З. Ленів, В. Синьов, Є. Синьова, Л. Фомічова, А. Шевцов, М. Шеремет, Д. Шульженко та інші. Поряд із цим, питанням дистанційної форми навчання займалися

наступні науковці: В. Кухаренко, С. Вітвицька, В. Ясулайтіс, Е. Полат, А. Петров, О. Тищенко та багато інших.

Однак процесом поєднання інклюзивної форми навчання та дистанційною формою займалося не так багато науковців, досить складно знайти наукові напрацювання, проте ми можемо виділити таких вітчизняних дослідників, як О. Акімова (Підготовка майбутніх вчителів до здійснення дистанційного навчання учнів початкової школи з особливими освітніми потребами [2]), Б. Шуневич (Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки [61]), Г. Яценко (Інформаційно-комунікаційні технології і використання програмного забезпечення в інклюзивному навчання [62]) , С. Степаненко (Актуальні проблеми навчання школярів другої іноземної мови в інклюзивному освітньому середовищі [44]). в працях яких зазначається дана тема.

Ці аспекти стають невід'ємною частиною пошуку відповіді на питання і виклики дистанційної освіти, яка має врахувати всю різноманітність отримувачів освітніх послуг та стати єдиною з інклюзивними практиками. Саме це зумовило вибір теми нашого дослідження: «Педагогічні умови організації дистанційного навчання молодших школярів з особливими освітніми потребами».

Об'єкт дослідження: дистанційна освіта.

Предмет дослідження: педагогічні умови організації дистанційного навчання молодших школярів з особливими освітніми потребами.

Мета дослідження: проаналізувати стан розробки питання педагогічних умов організації дистанційного навчання молодших школярів з особливими освітніми потребами, запропонувати та описати педагогічні умови, створення яких значно полегшить навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах дистанційного навчання.

Відповідно до запропонованої теми, та сформульованої мети, ми виділили наступні завдання:

- здійснити аналіз філософської, культурологічної та психолого-педагогічної літератури з теми дослідження;
- визначити сутність основних понять дипломного дослідження;
- з'ясувати специфіку та класифікацію дітей з особливими освітніми потребами;
- проаналізувати та запропонувати педагогічні умови організації дистанційного навчання для дітей з особливими освітніми потребами.

Методи дослідження. Відповідно до визначених завдань застосовувались наступні методи дослідження: аналіз наявних освітніх та державних документів, науково-методичної та теоретико-методологічної літератури, а також інші теоретичні методи (системний аналіз, узагальнення літератури з даної проблематики, синтез, систематизація, порівняння).

Апробація дипломного дослідження відбувалася під час міжнародних проєктів Міністерства закордонних справ Німеччини та МОН України «Молодіжна політика мультикультурності та етнічного розмаїття» (*Додаток А*), всеукраїнський проєкт на рівні Вінницької області «Застосування дитячої інклюзивної літератури для виховання толерантності та протидії булінгу» (*Додаток Б*), двох Всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт з напрямку «Актуальні проблеми інклюзивної освіти» у 2018/2019 та 2020/2021 навчальних роках за темами «Гідність в інклюзії» та «Розвиток критичного мислення в дітей з особливими освітніми потребами в процесі дистанційної освіти» (*Додаток В*), а також під час 6 міжнародних (Мінськ, 2020, 2021; Глухів, 2020; Львів, 2020; Вінниця, 2020; Київ, 2021) та 3 всеукраїнських (Вінниця, 2018, 2020, 2021) науково-практичних конференціях (*Додаток Г*).

За результатами науково-дослідної діяльності видруковано 9 публікацій, 6 з яких у період навчання в магістратурі.

- Цілюк В.В., Кроль О.В. Громадські організації, їх роль, підтримка і забезпечення регіонального інклюзивного освітнього простору // Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання

дитини з особливими освітніми потребами : збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 08-09 листопада 2018 р.) / редкол.: О. П. Демченко, Н. О. Комарівська, Л. В. Любчак, Л. А. Присяжнюк ; за заг. ред. О. А. Голюк. Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2018. Вип. 1. С.162-165.

- Король О.В. Приемы формирования социальной компетентности младшего школьника // Гармонизация психофизического и социального развития детей дошкольного возраста : материалы Междунар. науч.-практ. конф. студ. и молодых ученых, г. Минск, 23 апреля 2020 г. / Бел. гос. пед. ун-т им. М. Танка; редкол. О.В. Леганькова (отв. ред.), Л.В. Финькевич, М.С. Мельникова; Т.В. Поздеева. – Минск: БГПУ, 2020. – С.138-140.
- Король О.В. Развитие дистанционного образования в Украине: соврмение тенденции и реалии // Гармонизация психофизического и социального развития детей дошкольного возраста : материалы Междунар. науч.-практ. конф. студ. и молодых ученых, г. Минск, 23 апреля 2021 г. / Бел. гос. пед. ун-т им. М. Танка; редкол. О.В. Леганькова (отв. ред.), Л.В. Финькевич, М.С. Мельникова; Т.В. Поздеева. – Минск: БГПУ, 2020. – С.122-123.
- Король О.В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у реалізації науково-педагогічного проєкту Інтелект України// «II Шкловські читання «Проблеми сучасних природничо-математичних наук та методик їх викладання: збірник тез II Міжнародної науково-практичної інтернетконференції. м. Глухів, 2020. – С. 189.
- Король О.В. Загальна характеристика методів формування соціальної компетентності молодшого школяра // «Сучасні тенденції та актуальні проблеми педагогічної освіти: збірник матеріалів студентської науково-практичної конференції кафедри початкової та дошкільної

освіти (м. Львів, Львівський національний університет ім. І. Франка). 2020. – С. 51 – 53.

- Король. О.В. Гендерный подход к воспитанию младших школьников и целесообразность его использования в практике образовательного процесса // О.В. Король, Д.В. Байдачна, Н.А. Олейник / Ivanov I. Analysis of the phauistic composition of Ukraine // Priority directions of science and technology development. Abstracts of the 5th International scientific and practical conference. SPC —Sci-conf.com.ua. Kyiv, Ukraine. 2021. Pp. 21-27
- Король О.В. Тенденції розвитку інклюзивної освіти в Україні. Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 10-11 грудня 2020 р.) / редкол .: О. П. Демченко, В. І. Імбер, Н. С. Казьмірчук, Н. О. Комарівська, Л. В. Любчак, Н. А. Олійник, А. В. Хіля ; за заг. ред. О.П.Демченко. Вінниця, 2020. - Вип. 3. – С. 21 - 24.
- Король О.В. Доступність – невідемна складова інклюзивного процесу в Україні. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 3 березня 2020 р.) / за ред. О.А.Голюк ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної, початкової освіти та мистецтв імені Валентини Волошиної. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. – Вип. 9. – С. 60 - 62.
- Король О.В. Сучасні тенденції розвитку інклюзивної освіти в Україні в умовах дистанційної форми навчання // Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами : збірник матеріалів V Всеукраїнської

науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, листопад 2021 р.

Експериментальна база дослідження. Експериментальна частина дослідження здійснювалася на базі ТОВ «Приватного дитиноцентрованого закладу загальної середньої освіти «ХАБ Скул». Довідка про апробацію розміщена у *Додатку Е*. В експерименті брали участь 34 дітей 1-4 класу.

Дипломна робота складається зі вступу, 2 розділів (6 підрозділів), висновків, списку використаних джерел (72 найменувань) та 12 додатків на 48 сторінках. Загальний обсяг роботи становить 119 сторінок, із них основного тексту – 71 сторінок.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного нами дослідження щодо педагогічних умов організації дистанційного навчання молодших школярів з особливими освітніми потребами та на підставі тенденцій розвитку інклюзивного навчання в Україні ми розуміємо та окреслюємо ті нові форми та значення які набувають або ж повторюють «початковий етап» впровадження даного освітнього процесу, зокрема в умовах дистанційного навчання. Так, діти з особливими освітніми потребами знову повертаються до освіти «вдома», що було притаманно українській системі освіти 90-х та 2000-х років, адже на сьогодні, в дійсності постпандемічного світу, діти з особливими освітніми потребами входять в групу ризику людей, які важко переносять вірус.

Звертаючись до даної тематики ми розуміємо та наголошуємо, що не зважаючи на переваги дистанційного навчання у дітей з особливими освітніми потребами процес соціалізації та адаптації значно сповільнюється, адже отримати необхідні життєві навички вдома складно. Тому, для педагогічної спільноти важливо створити належні психолого-педагогічні умови для дітей з особливими освітніми потребами, щоб їх процес отримання освіти вдома значно полегшився, а результати були значними.

Саме тому, для кращого орієнтування в темі дослідження та розуміння базових позицій ми провели аналіз основних дефініцій нашого дослідження. Таких як: «дистанційне навчання», «педагогічні умови», «діти з особливими освітніми потребами». Визначивши для себе, що «дистанційне навчання» це форма навчання, що супроводжується використанням сучасних комп'ютерних технологій, що дозволяють забезпечити взаємодію учнів та педагогів. Суть поняття «діти з особливими освітніми потребами» в межах законодавства та у нашому дослідженні включає в себе категорії дітей, що

потребують спеціально створених умов під час отримання освітніх послуг, зокрема і тих, що стосуються питань соціалізації та адаптації.

Для роботи в межах проведеного дослідження ми звернулися до широкої класифікації дітей з особливими освітніми потребами, що пропонувалося Міністерством освіти і науки України як проєктне рішення та вплинуло на основні законодавчі та методичні тенденції розвитку даного напрямку в освіті – інклюзивної освіти: діти з порушеннями слуху, зору, інтелекту, опорно-рухового апарату, мовленнєвими порушеннями, з емоційно-вольовими порушеннями, а також із складною структурою порушень. Варто зазначити, що дана класифікація стосується дітей з психофізичними порушеннями і в своїй роботі ми здійснили докладний опис специфіки кожної з презентованих категорій.

В сучасній науково-методичній літературі існує чимало визначень та класифікацій педагогічних умов спрямованих на опис та схематизацію організації освітнього процесу. В поняття «педагогічні умови», яке є ключовим для нашого дослідження ми вкладаємо значення, що стосується різних аспектів та складових процесу навчання, виховання і розвитку (цілей, змісту, принципів, методів, форм, засобів тощо), що і лягли в основу визначення наступних умов організації дистанційного навчання молодших школярів з особливими освітніми потребами:

- свідоме ставлення учнів з особливими освітніми потребами до навчання як базова складова дистанційної освіти
- якісне ресурсне забезпечення та обізнаність педагогічних працівників для ефективної організації дистанційного навчання
- використання системного підходу в організації дистанційного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Саме такі умови, як ми і зазначили в процесі опису отриманих експериментальним шляхом даних, дозволяють простежити рівень та якість організації освітнього процесу в дистанційному форматі, звернути увагу на аспекти, які потребують доопрацювання чи употужнення в залежності від

індивідуальних особливостей учнів класу, групи учнів та вчителя, їхнього рівня свідомої, емоційної та інтелектуальної взаємодії; рівня володіння чи функціональної можливості, мобільності долучатися до роботи із технологіями дистанційної освіти та потреби в підтримуючому супроводі.

Ми вважаємо, що в процесі роботи мету дослідження було досягнуто, усі поставлені завдання виконанні. Презентовані методичні матеріали, що наявні в роботі, можуть бути використанні під час організації дистанційного навчання в умовах інклюзії. Однак, проведене дослідження не претендує на вичерпне розв'язання проблеми створення та забезпечення педагогічних умов організації дистанційного навчання молодших школярів з особливими освітніми потребами, адже подальшого розв'язку, на нашу думку, потребують питання формування методичної бази, створення ресурсів використання сучасних інтерактивних методів та взаємодії усіх учасників освітнього процесу, дослідження у напрямку ефективності дистанційної освіти та якості результатів введення технологічних рішень для організації такого процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамова І., Головачук Т. Дистанційне навчання: сучасний погляд на переваги та проблеми. Витоки педагогічної майстерності. 2012. №10. С.3-6
2. Акімова О. М. Підготовка майбутніх учителів до здійснення дистанційного навчання учнів початкової школи з особливими освітніми потребами.. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2020. Т. 98. №. 5. С. 6-15.
3. Альоша О. Психологічні проблеми інноваційних форм інклюзивної та дистанційної освіти в Україні. Педагогічний часопис Волині. 2017. № 1. С. 40-48. Бібліогр.: с. 46-48.
4. Ашиток Н. Проблеми інклюзивної освіти в Україні. Людинознавчі студії Серія «Педагогіка». Випуск 1/3, 2015. С. 4-11
5. Беседін, Б., Вагнер, Г. і Смоляков, О. 2018. Організація дистанційного навчання в Google Classroom. *Технології електронного навчання*. 2, (Груд 2018), 27-3
6. Білик Т. С. Інтеграція інноваційних елементів та інтерактивних технологій на уроках математики в початковій школі. Збірник наукових праць «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми». №59, 2021. С. 100-109. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-61-100-108>
7. Бобрицька В. І. Актуальні проблеми інклюзивної освіти. Педагогічний процес: теорія і практика. 2015. № 5-6. С. 7-11.
8. Василюк А. Моделі підтримки інклюзивної освіти в різних країнах ЄС. Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат : матеріали I Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 8 квітня 2021 р.). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021. С. 30-35.
9. Василюк А.В Педагогічні технології інклюзивного навчання: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої педагогічної освіти; уклад.: А. Василюк, Ю. Бондар, А. Хіля. Вінницький державний

педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2020. 175 с.

10. Власенко Л.В. Переваги та недоліки дистанційного навчання. Професійна підготовка педагога: історичний досвід і виклики сучасності: збірник наукових праць. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічно університету ім. І. Франка. 2013. С. 224 – 228.

11. Гончар О.В. Педагогічна взаємодія учасників навчального процесу в системі 323 вищої освіти України (історико-педагогічний аспект): монографія. Х.: ХНАДУ, 2011. 432

12. Демченко О.П. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб удосконалення аудиторних занять у контексті підготовці майбутніх учителів початкових класів до роботи з обдарованими дітьми. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти у контексті модернізації змісту освіти: колективна монографія. Київ : Міленіум, 2021.

13. Демченко О. П. Підготовка майбутніх учителів до створення ситуації успіху молодших школярів. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка і психологія. Випуск 6. Вінниця: РВВ ДП «Державна картографічна фабрика», 2002. С. 114–122.

14. Демченко О. Підготовка майбутніх педагогів до використання театральної діяльності в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: європейський контекст. Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 10-11 грудня 2020 р.). 2020. Випуск 3. С. 261–267.

15. Демченко О. П., Лимар Ю. М. Розвиток навичок демократичного спілкування майбутніх педагогів засобами філософського діалогу: досвід співпраці ВДПУ імені М. Коцюбинського та НУЧК імені Т. Г. Шевченка. Демократія та освіта: викладання та навчання демократії в початковій школі

та педагогічній освіті : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 21–22 квітня 2021 року / гол. ред. Л. Гаврілова; відп. ред. О. Хващевська. Слов'янськ : ДДПУ, 2021. С.45-50.

16. Демченко О.П. Розвиток творчих здібностей майбутніх вихователів обдарованих дітей. Сучасна освіта – доступність, якість, визнання: збірник наукових праць міжнародної науково-методичної 65 конференції, 14–15 листопада 2018 року, м. Краматорськ ; під заг. ред. д-ра техн. наук., проф. С. В. Ковалевського. Краматорськ : ДДМА, 2018. С.81-84

17. Демченко О.П. Соціальна обдарованість: сутність і прояви. Теоретико-методологічні засади психологічної допомоги обдарованій особистості в освітньому просторі: тези доповідей XII наук.-практ. семінару (м. Київ, 22 квіт. 2021 р.). Київ, 2021. С. 13-15.

18. Демченко О. П. Формування в майбутніх учителів початкових класів професійного ідеалу в контексті особистісно-зорієнтованої творчої діяльності. Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. Випуск 101. Черкаси, 2007. 172 с.

19. Кіт Г. Г., Романенко І. В. Проблема неуспішності молодших школярів як один з найголовніших аспектів соціально-психологічного становлення особистості // Актуальні проблеми педагогіки початкової школи в контексті освітньої реформи: зб. наукових праць / укл. Поясик О.І., Слипанюк О. В., Ковальчук М.П. Івано-Франківськ: НАІР, 2021. С. 128-131. (0,1 д.а.)

20. Кіт Г.Г., Тополук Ю.В. Організація ігрової діяльності дослідницького спрямування на уроках НУШ // Навчання через гру в освітньому просторі України; досвід, виклики, ідеї та рішення: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (18-19 березня 2021 року, м. Запоріжжя): Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Випуск №1(43)/2021. (0,2 д.а.)

https://www.zoippo.zp.ua/pages/el_gurnal/pages/vip43.html

21. Кіт Г.Г., Шиманська Г.С. Вплив емоційного інтелекту на добробут молодшого школяра в умовах НУШ // Добробут здобувачів освіти та учителів у сучасних умовах освітнього простору та соціуму: матеріали міжвуз. (заочної) наук.-практ. конф. (до 100-річчя Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії) (Хмельницький, 26 лют. 2021 р.). Хмельницький: ПП «А.В.Царук», 2021. С. 70-72. (0,1 д.а.)
22. Комарівська Н., Любчак Л., Дабіжа Л. Інтегровані уроки читання та мистецтва як засіб розвитку творчих здібностей молодших школярів. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія: Збірник наукових праць 2021. Vol. 66, pp. 7-12.
<https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/issue/view/191>
23. Колосова О.В., Гурал-Пулроле Й. Соціальна адаптація дітей з синдромом Дауна. «Young Scientist». № 5.2 (57.2). May. 2018. С. 49-53.
24. Косовець О.П. Дистанційна підтримка як одна із форм навчання інформатики студентів в умовах інклюзії. Вінниця. 2017.
25. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. К.: «Самміт-Книга», 2009. 272с.: іл. (Серія «Інклюзивна освіта»).
26. Кут В.І. Інформаційні технології систем дистанційного навчання осіб з особливими потребами. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю 05.13.06 «інформаційні технології». Тернопіль, 2013. 20 с.
27. Лазаренко Н. І. Нові вимоги до професіоналізму вчителя в умовах євроінтеграції. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія : зб. наук. пр. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2018. № 54. С. 100–106.
28. Лазаренко Н. І. Суперечності, проблеми і парадокси в системі сучасної педагогічної освіти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб.наук.пр. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер» 2019. Випуск 53. С. 5-9.

29. Лазаренко Н.І. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції : монографія. Вінниця : ТОВ «Друк», 2019. 389 с.
30. Любчак Л.В., Демченко О.П., Комарівська Н.О. Партнерство учителя початкової школи з батьками в організації дистанційного навчання дітей з особливими освітніми потребами Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наук. пр. Вип. . Київ-Вінниця, 2021.
31. Лазаренко Н.І. Хіля А. В., Коломієць А. М. Формування в дітей з функціональними обмеженнями індивідуальної системи знань сенсожиттєвого характеру засобами арт-терапії. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови, 2017. Вип. 13 .С. 124-156.
32. Литвин А. В. Методологічні засади поняття «педагогічні умови : на допомогу здобувачам наукового ступеня. Львів : СПОЛОМ, 2014. 76 с
33. Мігалуш А.О. Дистанційна освіта для людей з особливими потребами: проблеми та шляхи їх подолання. Вісник національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут" : Філософія. Психологія. Педагогіка. 05/2007 . N2. Ч. 2 . С. 118-121.
34. Міщенчук, В. Організація дистанційного навчання в Україні під час пандемії: інструменти та засоби. Режим доступу: <http://rusnauka.com/index.php/rusnauka/article/view/171>
35. Митрош О.И., Варанецкая-Лосик Е.И., Хиля А.В. ТЕХНОЛОГИИ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ // The Scientific Issues of Vinnytsia State M. Kotsyubynskyi Pedagogical University. Section: Pedagogics and Psychology. – 2020. – Issue 63. – 134-138.
36. Пилаєва Т. В. Історія розвитку дистанційної освіти в світі. 2016.
37. Постанова кабінету міністрів України «Про затвердження Переліку деяких категорій осіб з особливими освітніми потребами». Режим доступу:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2018/01/10/z-dodatkom.doc>

38. Рибаків В. Дистанційне навчання дітей-інвалідів: потреба і можливості / В. Рибаків // Соціальне партнерство. 2005. №11(12)

39. Розвиток критичного мислення засобами ІКТ. *Критичне мислення*: веб-сайт. URL: <https://sites.google.com/site/mkiktkm/razberemsa-v-ponatiah-1/kriticeskoe-myslenie>

40. Саранча, І., Хіля, А. (2020). Організація соціально-педагогічної діяльності студентської молоді в межах реалізації соціальних проєктів. *Український соціум*, 2020, № 4 (75): С. 125–135.

41. Сервіси та платформи для дистанційного навчання. Електронний ресурс: https://tech.24tv.ua/navchannya-vdoma-spisok-program-platform-dlya-distantsiynogo-navchannya_n1416110

42. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. Харків : Вид. група «Основа», 2003. Бібліотека журналу «Управління школою»; вип. 3.

43. Стахова І.А., Грошовенко О.П. Формування готовності майбутніх учителів до природоохоронної роботи в початковій школі : методичні рекомендації. ВДПУ, ФДПО, Вінниця: ФОП «Корзун». 2021. 52 с.

44. Степаненко А. Актуальні проблеми навчання школярів другої іноземної мови в інклюзивному освітньому середовищі //Наукові записки [Центрально українського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Філологічні науки. 2019. №. 175. С. 893-899.

45. Татарчук Г.М. Институционализация дистанционного обучения: социологический аспект. Образование. 2000. № 1. С.63-72

46. Философский словарь // Энциклопедия философских терминов онлайн. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.onlinedics.ru/slovar/fil/u/uslovie.html>.

47. Хіля А.В. Адаптація освітнього контенту до потреб осіб з особливими освітніми потребами. Глухівські читання - 2021. Актуальні питання

суспільних та гуманітарних наук : Збірник матеріалів XI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / За заг. ред. А.С. Полякова. Глухів, 2021. 373-374. URL : <http://new.gnpu.edu.ua/uk/nauka/naukove-tovarystvo-studentiv-aspirantiv-doktorantiv-ta-molodykh-vchenykh.html>

48. Хіля А.В. Виховання у дітей з функціональними обмеженнями ціннісного ставлення до життя засобами арт-терапії. Вінниця. 2017.

49. Хіля А.В. Використання елементів арт-терапії у роботі вчителя початкової школи та вихователя закладу дошкільної освіти (теоретичний аспект) // Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю "Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя" (VII школа методичного досвіду) , 21-22 листопада 2018 року. Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2018. С.278-281.

50. Хіля А.В. Віртуальна реальність як елемент підготовки студентської молоді. Збірник тез I Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку творчої особистості майбутнього педагога в контексті інтеграції України до єдиного європейського і світового освітнього простору», Глухів, 2021. 39-41.

51. Хіля А.В. Завдання асистента вчителя під час педагогічного супроводу учня з розладами спектру аутизм // Інноваційні підходи до освіти та соціалізації дітей зі спектром аутистичних порушень: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції 3 квітня 2019 року / К.О.Островська, Д.І.Шульженко, Г.С.Піонківська, Є.О.Кузьмінська. Львів : Друкарня «Справи Кольпінга в Україні», 2019. С. 119-121.

52. Хіля А.В. Саранча І. Г. Компетентнісний підхід у професійній підготовці вчителів та спеціалістів інклюзивного освітнього простору. Молодий вчений. – №5.1 (57.1) травень 2018. С.155-158

53. Хіля А.В. Нестандартні форми роботи як засіб підвищення якості освітніх послуг та ефективності інклюзивної школи // Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-

практичної конференції з міжнародною участю (м. Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 08-09 листопада 2018 р.) / редкол.: О. П. Демченко, Н. О. Комарівська, Л. В. Любчак, Л. А. Присяжнюк ; за заг. ред. О. А. Голюк. Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2018. Вип. 1. С.154-158.

54. Хіля А.В. Особливі умови організації інклюзивного навчання в онлайн форматі. Глухівські читання - 2021. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук : Збірник матеріалів XI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / За заг. ред. А.С. Полякова. Глухів, 2021. 45-47. URL :<http://new.gnpu.edu.ua/uk/nauka/naukove-tovarystvo-studentiv-aspirantiv-doktorantiv-ta-molodykh-vchenykh.html>

55. Хіля А.В. ОСОБЛИВОСТІ ТРЕНІНГОВОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: ЗА ТА ПРОТИ // Збірник тез II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «II Шкловські читання «Проблеми сучасних природничо-математичних наук та методик їх викладання». Глухів. 2020. С. 88-89

56. Хіля А.В., Саранча І.Г. ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ В ІНКЛЮЗИВНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СФЕРИ // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. – Випуск 30 : збірник наукових праць / за науковою ред. Академіка В. І. Бондаря. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. С. 185-192.

57. Хіля, А., Саранча, І. (2021). Особливості підготовки до психолого-педагогічного супроводу дітей молодшого шкільного віку з різних форм сімейного виховання. Ввічливість. Humanitas, (4), 51-56. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.4.8>

58. Хиля А.В., Ситарска К.В. Сказкотерапия на занятиях в УДО с детьми с особыми образовательными потребностями // Детство в пространстве социокультурных образовательных практик: сб. научн. ст. / Бел. гос. пед. ун-т им. М. Танка; редкол. О. Н. Анцыпирович [и др.] ; под. общ. ред. О. Н. Анцыпирович. – Минск : БГПУ, 2019. 392-394.

59. Хиля Анна, Колосова Елена, Саранча Ирина, Казмирчук Наталя. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ГОТОВНОСТЬ СТУДЕНТОВ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ИНКЛЮЗИВНОЙ СРЕДЕ. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION : Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I, 2020. 363-373. <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/5124/4470>.
60. Чиж С. Про один із підходів застосування дистанційних технологій в умовах інклюзії. Перспективні наукові дослідження європейських мов, літератури та методик їх викладання. 2017.
61. Шуневич Б. І. Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки //Дис.... докт. пед. наук. 2008.тТ. 13. №. 01. С. 129-143.
62. Яценко М. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ І ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ НАВЧАННІ //InterConf. 2020.
63. Anna Khilya, Alona Korol, Olena Blashkova, Viktoriia Kravchenko. Web-Technologies and Multimedia Systems in the training of professionals in the education system. ENVIRONMENT. TECHNOLOGY. RESOURCES. Scopus. 13th International Scientific and Practical Conference. June 17-18, 2021, Rezekne Academy of Technologies, Rezekne, Latvia. <https://conferences.rta.lv/index.php/ETR/ETR2021/paper/view/4859>
64. Anna Khilya, Alona Korol. FEATURES OF THE USE OF ICT IN SPEECH THERAPY PRACTICE OF PRESCHOOL INSTITUTIONS. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. WOS <https://conferences.rta.lv/index.php/SIE/SIE2021/paper/view/4118>
65. Demchenko O., Stakhova I., Davydova M., Larina I., Lymar Y., Strilets S. Preparation of future teachers for the development of giftedness of preschool and primary school children by means of dramatization. Society, Integration, Education. Proceedings of the International Scientific. Conference, May 28th-29th,

2021. Volume 2. Rezekne. Rezekne Academy of Technologies, 2021. P. 165-177.
DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2021vol2.6301>

66. I.Lapshyna, L.Lyubchak, N.Franchuk, A.Vasylyuk N. Komarivska. Development of Diamonological Competence of Future Primary School Teachers in the Process of Professional Training. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference (WOS) Rpoceedings of the International Scientific Conference. Volume I. May28th-29th, 2021. 395-405.

67. Iryna Sarancha, Kateryna Mnyshenko, Anna Khilya. PERSONAL VALUES IN THE STRUCTURE OF THE SOCIAL ENVIRONMENT AND PROFESSIONAL ACTIVITY. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. WOS. <https://conferences.rta.lv/index.php/SIE/SIE2021/paper/view/4414>

68. Khilya, A.V., & Sarancha, I.G. (2020). АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНІЙ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ. Vector of modern pedagogical and psychological science in Ukraine and EU countries : Collective monograph. Riga : Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2020. P. 2. 676-691. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-37-2.2.17>.

69. Melnyk N, Gurevych R., Kalenskyi A., Dovbnya S., Groshovenko O., Filonenko L. The Establishment and Development of Professional Training for Preschool Teachers in Western European. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala. Vol.13 No.1 (2021): DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/13.1/369>

70. Olena Kolosova, Anna Khilya, Irina Sarancha Подготовка воспитателей дошкольных учреждений к работе с детьми с особыми образовательными потребностями // SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION : Proceedings of the International Scientific Conference. Volume III, May 24th -25th, 2019. 83-93. <https://conferences.rta.lv/index.php/SIE/SIE2019/paper/view/3021>

71. Rudyshyn, S., Stakhova, I., Sharata, N., Berezovska, & T., Kravchenko, T. The Effects of Using a Case Study Method for Environmental Education. International

Journal of Learning, Teaching and Educational Research. Vol 20, No 6 (2021). P. 319-340. URL : <https://doi.org/10.26803/ijlter.20.6.17>

72. Tsybulko , O. ., Zemlianska, N. ., Lutaieva, T. ., Fesenko, V. ., Imber, V. Socio-pedagogical study of educational transformation in the period of crisis changes. Laplage in Journal. 2021. 7(3A), 497-503. <https://laplageemrevista.editorialaar.com/index.php/lpg1/article/view/1445>